

TRIỂN KHAI PHÁP LỆNH THỰC HIỆN DÂN CHỦ Ở XÃ, PHƯỜNG, THỊ TRẤN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI TẠI TỈNH ĐẮK NÔNG HIỆN NAY

ThS NGUYỄN VĂN VƯƠNG
Trưởng Chính trị tỉnh Đắk Nông

Tóm tắt: Xây dựng nông thôn mới là một chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước ta. Bài viết phân tích những thành tựu, hạn chế trong thực hiện Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn trong xây dựng nông thôn mới ở tỉnh Đắk Nông, từ đó, đề ra một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả thực hiện Pháp lệnh này trong xây dựng nông thôn mới ở tỉnh Đắk Nông hiện nay.

Từ khóa: Nông thôn mới; Dân chủ; Pháp lệnh thực hiện dân chủ.

1. Xây dựng nông thôn mới là chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước ta, mục tiêu tổng thể của chương này nhằm nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho người dân nông thôn; xây dựng nông thôn có kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội phù hợp; cơ cấu kinh tế và các hình thức tổ chức sản xuất hợp lý, gắn phát triển nông nghiệp với công nghiệp, dịch vụ; gắn phát triển nông thôn với đô thị; xã hội nông thôn dân chủ, bình đẳng, ổn định, giàu bản sắc văn hóa dân tộc; môi trường sinh thái được bảo vệ; quốc phòng và an ninh, trật tự được giữ vững.

Để thực hiện thành công Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn

mới, một trong những giải pháp mà cấp ủy Đảng, Chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể chính trị - xã hội tỉnh Đắk Nông đã làm là phát huy quyền làm chủ của người dân thông qua thực hiện Pháp lệnh số 34/2007/PL-UBTVQH11 của Ủy ban thường vụ Quốc hội khóa XI - Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn.

Năm 2011, khi mới bắt tay vào thực hiện Chương trình, điểm xuất phát của Đắk Nông tương đối thấp: hầu hết các xã chưa có quy hoạch phát triển chung, tổng thể; cơ sở hạ tầng thiết yếu lạc hậu; sản xuất manh mún, tự phát, chưa có sự liên kết chặt chẽ

giữa nông dân với doanh nghiệp; tỷ lệ hộ nghèo cao (chiếm 29,25%), thu nhập bình quân đầu người chỉ đạt khoảng 15 triệu đồng/năm, tỷ lệ bình quân toàn tỉnh đạt 3,1 tiêu chí/xã¹.

Trước những khó khăn, thách thức nêu trên, cùng với việc thực hiện nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội, các cấp ủy Đảng, Chính quyền trên địa bàn tỉnh Đắk Nông đã đẩy mạnh việc thực hiện *Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn*, với các nội dung chủ yếu:

Một là, phát huy quyền làm chủ của người dân thông qua công khai, minh bạch thông tin về xây dựng nông thôn mới. Với phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra”, nhiều địa phương trên địa bàn tỉnh đã thực hiện tốt việc công khai các chủ trương, chính sách trong xây dựng nông thôn mới. Nội dung công khai gồm: kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội, chương trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế, phương án bồi thường giải phóng mặt bằng cho các dự án, các chương trình hỗ trợ vốn vay ưu đãi của ngân hàng chính sách xã hội, các quỹ hỗ trợ của các đoàn thể chính trị - xã hội, đề án xây dựng xã nông thôn mới, đề án xây dựng xã, phường, thị trấn, thôn, buôn, buôn đạt chuẩn văn hóa theo từng giai đoạn, các quy trình giải quyết thủ tục hành chính, v.v.. Hình thức công khai đa dạng, phong phú như: thông qua các kỳ họp Hội đồng nhân dân; các cuộc tiếp xúc cử tri, các cuộc họp tổ nhân dân, tổ dân phố; niêm yết trên các bảng tin tại trụ sở Ủy ban nhân dân xã, phường, thị trấn và trụ sở thôn, buôn; phát tin trên hệ thống truyền thanh xã, huyện. Nhờ đó, hầu hết người dân trong tỉnh nắm được chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước; kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh trong thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới.

Hai là, phát huy vai trò chủ thể của nhân dân tham gia bàn bạc, quyết định trực tiếp một số công việc ở cơ sở theo quy định của pháp luật. Cụ thể như: bàn và quyết định trực tiếp về chủ trương và mức đóng góp xây dựng cơ sở hạ tầng, các công trình phúc lợi công cộng trong phạm vi cấp xã, thôn, buôn, tổ dân phố do nhân dân đóng góp toàn bộ hoặc một phần kinh phí; Cơ sở hạ tầng ở cơ sở bao gồm đường sá, nhà văn hóa, khu thể thao, điện chiếu sáng, cây xanh, hệ thống cấp thoát nước... Việc đề nhân dân bàn bạc và quyết định chủ trương, mức đóng góp vừa phát huy quyền làm chủ của người dân, cũng là phát huy sức dân trong bối cảnh ngân sách nhà nước còn hạn chế.

Ba là, phát huy vai trò chủ thể của nhân dân tham gia bàn, biểu quyết một số công việc theo quy định của pháp luật để cấp có thẩm quyền ra quyết định. Ví dụ: xây dựng hương ước, quy ước của thôn, buôn, bản, ấp; bầu Ban Thanh tra nhân dân thôn, Ban Phát triển, Ban Giám sát đầu tư cộng đồng... Đây là sự kết hợp hài hòa giữa tự quản cộng đồng và quản lý hành chính nhà nước. Giai đoạn từ 2011 đến 2018, 100% các hương ước, quy ước, Ban Thanh tra, Ban Phát triển thôn, Ban Giám sát đầu tư cộng đồng của thôn, buôn, tổ dân phố trên địa bàn tỉnh được nhân dân dân chủ bàn bạc xây dựng, bầu ra.

Bốn là, phát huy vai trò làm chủ của nhân dân tham gia ý kiến trước khi cơ quan có thẩm quyền ra quyết định. Các nội dung cụ thể nhân dân tham gia ý kiến như: dự thảo kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội của cấp xã; phương án chuyển đổi cơ cấu kinh tế, cơ cấu sản xuất; đề án định canh, định cư, vùng kinh tế mới và phương án phát triển ngành nghề của cấp xã; dự thảo quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất chi tiết và phương án điều chỉnh; việc quản lý, sử dụng quỹ đất của cấp xã; dự thảo kế hoạch

triển khai các chương trình, dự án trên địa bàn cấp xã; chủ trương, phương án đền bù, hỗ trợ giải phóng mặt bằng, xây dựng cơ sở hạ tầng, tái định cư; phương án quy hoạch khu dân cư; dự thảo đề án thành lập mới, nhập, chia đơn vị hành chính, điều chỉnh địa giới hành chính liên quan trực tiếp đến cấp xã...

Năm là, phát huy vai trò của nhân dân trong thực hiện quyền giám sát đối với một số công việc ở cơ sở, như: giám sát việc thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội, phương án chuyển dịch cơ cấu kinh tế và dự toán, quyết toán ngân sách hàng năm; giám sát dự án, công trình đầu tư, tiến độ thực hiện; phương án đền bù, hỗ trợ giải phóng mặt bằng, tái định cư, quy hoạch sử dụng đất và khu dân cư trên địa bàn xã; chủ trương và mức đóng góp xây dựng cơ sở hạ tầng, các công trình phúc lợi công cộng trong phạm vi xã, thôn, buôn, tổ dân phố.

Giám sát cán bộ, công chức xã thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn được giao; việc quản lý, sử dụng các loại quỹ, khoản đầu tư, tài trợ theo chương trình, dự án và các khoản huy động nhân dân đóng góp. Giúp hộ nghèo, xây nhà tình nghĩa, tình thương, cấp thẻ bảo hiểm y tế. Giám sát quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất chi tiết và phương án điều chỉnh; việc quản lý, sử dụng quỹ đất của xã. Giám sát đề án thay đổi đơn vị hành chính liên quan trực tiếp tới xã. Giám sát việc xây dựng và thực hiện hương ước, quy ước, việc bầu, miễn nhiệm, bãi nhiệm trưởng thôn, tổ trưởng tổ dân phố, thành viên Ban Thanh tra nhân dân, Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng. Giám sát việc thực hiện thanh tra, kiểm tra, giải quyết các vụ tiêu cực, tham nhũng của cán bộ, công chức cấp xã, cán bộ thôn, buôn, tổ dân phố.

Qua tám năm thực hiện, Đắk Nông đã đạt một số thành tựu quan trọng như: Nguồn vốn đầu tư cho xây dựng nông thôn mới đạt 32.228,278 tỷ đồng, trong đó, vốn

lồng ghép từ các chương trình, dự án là 2.842,94 tỷ đồng, chiếm 8,82%; vốn doanh nghiệp 89,43 tỷ đồng, chiếm 0,25%; vốn tín dụng: 28.861,83 tỷ đồng, chiếm 89,55%; vốn huy động từ cộng đồng: 145,289 tỷ đồng, chiếm 0,45%. Về quy hoạch xây dựng nông thôn, đã có 61/61 xã hoàn thành công tác lập quy hoạch chung xây dựng nông thôn mới, đạt 100%; Các xã đang rà soát để điều chỉnh, bổ sung quy hoạch chung cho phù hợp với giai đoạn mới và đến nay đã có 13/61 xã đã được lập phê duyệt quy hoạch chi tiết, đạt 21%. Đánh giá theo bộ tiêu chí xã nông thôn mới, 100% số xã đạt tiêu chí về quy hoạch. Bình quân chung toàn tỉnh Đắk Nông đã đạt 11,84 tiêu chí/xã, tăng 8,74 tiêu chí/xã so với năm 2011; có 10/61 xã đạt chuẩn nông thôn mới; số xã đạt từ 10 đến 14 tiêu chí có 32 xã; số xã đạt từ 5 đến 9 tiêu chí có 16 xã và không còn xã nào đạt dưới 5 tiêu chí. Hiện nay, toàn tỉnh có 20/61 xã đạt tiêu chí số 2 về giao thông, đạt 32,8% (tăng 20 xã so với năm 2011); có 47/61 xã đạt tiêu chí số 3 về thủy lợi, đạt 77% (tăng 39 xã so với năm 2011); có 41/61 xã đạt tiêu chí số 4 về điện, đạt 67,2% (tăng 33 xã so với năm 2011); có 20/61 xã đạt tiêu chí số 5 về trường học, đạt 32,8% (tăng 19 xã so với năm 2011); có 20/61 xã đạt tiêu chí số 6 về cơ sở vật chất văn hóa, đạt 33% (tăng 20 xã so với năm 2011); có 49/61 xã đạt tiêu chí số 7 về cơ sở hạ tầng thương mại nông thôn, đạt 80,3% (tăng 45 xã so với năm 2011); có 54/61 xã đạt tiêu chí số 8 về thông tin và truyền thông, đạt 88,5% (tăng 39 xã so với năm 2011); có 26/61 xã đạt tiêu chí số 9 về nhà ở dân cư, đạt 42,6% (tăng 26 xã so với năm 2011)².

Bên cạnh những kết quả đạt được, việc thực hiện *Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn* trong xây dựng nông thôn mới ở Đắk Nông còn một số tồn tại,

hạn chế như: i) Một số văn bản chỉ đạo, hướng dẫn của cấp trên đã ban hành, nhưng chậm được cụ thể hóa, hoặc thực hiện chưa nghiêm túc; Công tác tuyên truyền về thực hiện Pháp lệnh còn đơn điệu, chưa hiệu quả, nhất là các vùng khó khăn, vùng giáp biên giới, vùng đồng bào dân tộc thiểu số; ii) Một số cấp ủy đảng, chính quyền buông lỏng vai trò lãnh đạo, chỉ đạo hoặc có biểu hiện độc đoán, quan liêu, mất dân chủ, dân chủ hình thức; Ban Chỉ đạo thực hiện Quy chế dân chủ, Ban Chỉ đạo xây dựng nông thôn mới, Ban Thanh tra nhân dân, Ban Giám sát đầu tư cộng đồng chưa chủ động và tích cực trong việc xây dựng kế hoạch và triển khai thực hiện *Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn* trong xây dựng nông thôn mới; iii) Một bộ phận cán bộ, công chức thiếu trách nhiệm trong thực thi công vụ và thực hiện dân chủ ở cơ sở và xuất hiện tình trạng hạch sách, những nhiều, tham ô, lãng phí trong xây dựng nông thôn mới; iv) Việc công khai, thực hiện các quyền dân bản, dân kiểm tra ở một số địa phương còn mang tính hình thức, chiếu lệ, làm lướt, không ít các chương trình, dự án đầu tư xây dựng bị cắt xén, chưa được thông tin đầy đủ cho nhân dân; v) Nguồn kinh phí phục vụ cho quá trình triển khai thực hiện Pháp lệnh còn rất hạn chế.

2. Từ những thành tựu và hạn chế nêu trên, để triển khai thực hiện có hiệu quả *Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn* trong xây dựng nông thôn mới, Đắc Nông cần thực hiện tốt một số giải pháp chủ yếu sau:

Một là, đẩy mạnh công tác tuyên truyền, phổ biến nội dung *Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn*; chủ trương, chính sách xây dựng nông thôn mới của Đảng, Nhà nước cho đội ngũ cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân dân.

Theo đó, cần tổ chức tốt các lớp bồi dưỡng, tập huấn cho cán bộ, công chức cấp

xã những kiến thức, kỹ năng về xây dựng nông thôn mới, trong đó có kỹ năng, kinh nghiệm vận dụng Pháp lệnh vào xây dựng nông thôn mới, như: kỹ năng tuyên truyền, vận động, giải thích, kỹ năng giao tiếp, lắng nghe, v.v.. Chú trọng tuyên truyền, vận động đội ngũ cán bộ, công chức và mọi người dân hiểu rõ hơn mục đích, ý nghĩa, tầm quan trọng của phát huy dân chủ trong xây dựng nông thôn mới, tạo được sự đồng thuận thống nhất cao, đưa người dân trở thành chủ thể trong xây dựng nông thôn mới. Bên cạnh công tác tuyên truyền, giáo dục cần nâng cao dân trí, nâng cao hiểu biết về pháp luật cho nhân dân, tạo điều kiện để nhân dân nắm được quyền và nghĩa vụ của mình, thực hiện quyền làm chủ, tham gia quản lý nhà nước, quản lý xã hội. Thông qua đó từng bước nâng cao nhận thức về dân chủ, năng lực thực hành dân chủ của cán bộ, công chức và nhân dân.

Hai là, tăng cường vai trò lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy Đảng, Chính quyền, sự phối hợp chặt chẽ của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể nhân dân trong quá trình triển khai, thực hiện *Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn* trong xây dựng nông thôn mới.

Để làm tốt điều này, cần tăng cường sự phối hợp chặt chẽ, thường xuyên, có nền nếp trong việc tổ chức thực hiện các quy định về dân chủ, thúc đẩy mạnh mẽ quá trình thực hiện dân chủ ở cơ sở. Bảo đảm hoạt động của chính quyền các cấp phải thể hiện không khí dân chủ, tích cực vận động và tạo điều kiện tối đa để nhân dân có thể kiểm tra, giám sát được hoạt động của họ. Công tác kiểm tra, đôn đốc việc thực hiện Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn trong xây dựng nông thôn mới phải được duy trì thường xuyên và nghiêm túc. Ban Chỉ đạo thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở, Ban Chỉ đạo xây dựng nông thôn

mới cần được tiếp tục củng cố, kiện toàn và bổ sung để nâng cao chất lượng tham mưu cho Đảng và Nhà nước về thực hiện dân chủ trong xây dựng nông thôn mới. Ban chỉ đạo các cấp cần phân công nhiệm vụ cụ thể và địa bàn phụ trách cho từng thành viên, tăng cường công tác chỉ đạo, nâng cao chất lượng và hiệu quả thực hiện Pháp lệnh trong xây dựng nông thôn mới; định kỳ sơ kết, tổng kết để rút kinh nghiệm, nhằm thực hiện có hiệu quả hơn chủ trương phát huy dân chủ trong xây dựng nông thôn mới. Phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể chính trị và quần chúng nhân dân tiếp tục đẩy mạnh các hoạt động giám sát thực hiện dân chủ trong xây dựng nông thôn mới; tập trung củng cố, kiện toàn và nâng cao chất lượng hoạt động của Ban Thanh tra nhân dân xã, phường, thị trấn và Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng.

Ba là, chú trọng xây dựng, nâng cao trình độ, năng lực cho đội ngũ cán bộ, công chức cấp cơ sở, nhất là các kỹ năng triển khai thực hiện *Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn* và xây dựng nông thôn mới

Kết hợp hiệu quả giữa thực hiện Pháp lệnh với công tác cải cách, đơn giản hoá các thủ tục hành chính; Tăng cường công tác kiểm tra, giám sát, xử lý kịp thời, nghiêm minh một bộ phận cán bộ, công chức vi phạm dân chủ, độc đoán, chuyên quyền, quan liêu, tham ô, tham nhũng; Chú trọng xây dựng tác phong làm việc, phong cách dân vận của đội ngũ cán bộ, công chức gắn với việc thực hiện đẩy mạnh việc “*Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh*” và Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII “*Về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, tự chuyển hóa*” trong nội bộ” theo phương

châm “gần dân, hiểu dân, học dân, có trách nhiệm với dân”.

Bốn là, đẩy mạnh phát triển kinh tế - xã hội, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho nhân dân. Theo đó, cần tiếp tục đầu tư xây dựng, nâng cấp, sửa chữa các công trình hạ tầng thiết yếu ở vùng nông thôn nhằm từng bước đạt chuẩn theo quy định của Bộ tiêu chí và đáp ứng nhu cầu của người dân nông thôn, nhất là hệ thống đường giao thông, nước sinh hoạt, cơ sở vật chất văn hóa, trạm y tế, điện. Huy động, lồng ghép các nguồn vốn triển khai thực hiện có hiệu quả *Pháp lệnh thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn* trong xây dựng nông thôn mới, ưu tiên các nguồn vốn đầu tư xây dựng nông thôn mới cho các vùng khó khăn, vùng giáp biên giới, vùng đồng bào dân tộc thiểu số, thực hiện tốt công tác xóa đói, giảm nghèo các chính sách an sinh xã hội. Chủ động phối hợp với các tổ chức tín dụng trên địa bàn để tuyên truyền rộng rãi và có các biện pháp giúp người dân tiếp cận nguồn vốn tín dụng ưu đãi của Nhà nước □

¹ Ban Chỉ đạo xây dựng nông thôn mới tỉnh Đắk Nông (2015), Báo cáo Số: 08 /BC-BCĐ về Tổng kết 5 năm triển khai thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2011-2015.

² Ủy ban nhân dân tỉnh Đắk Nông, Báo cáo Số: 402/BC-UBND về Sơ kết 03 năm (2016 -2018), thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới.